

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSİYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

«Tasdiqlayman»

MUHANDISLIK KOMMUNIKATSİYALARIDA ZAMONAVİY
LOYIHALASH

faniming

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	700000 -	Muhandislik, ishlav berish va qurilish
Ta'lim sohasi:	730000 -	Arxitektura va qurilish
Magistratura	70730401-	Muhandislik kommunikatsiya tizimlari, qurilishi va montajи mutaxassisligi.

Namangan

Fan/modul kodи	O'quv yili 2024/2025	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 6
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek	Haffadagi dars soatları 6	
1	Fanning nomi Muhandislik kommunikatsiyalarida zamonaviy loyihalash	Auditoriya Mashg'ulotlari (soat) Ma'ruza Amaliy	Mustaqil ta'lim (soat) 90
2	Fanni o'qitishdan masalalarini mohiyatini ta'minlash va ularni loyihalashda shakllantirishdan iborat.		180

I. Fanning mazmuni
Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda binoning muhandislik kommunikatsiya tizimlari va jihozlarini loyihalash va ularni to'g'ri joylashtirish masalalari mohiyatini tushuntirish, mavezarni injenerlik tizimlari bilan ta'minlash va ularni loyihalash borasida boshlang'ich ko'nigmalarini hosl qilish va malakasini shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi - talabalarga nazaroy bilimlar, amaliy ko'nigmalar, talabalarga binodagi istish, issikdik, gaz, suv ta'minoti tizimlarini loyihalash va shunga doyr masalaparni yechish va ularni ishlatsish, sinash haqidagi asosiy ma'lumotlar berish va ushbu tizimlaridagi uskuna va jihozlar bilan tanishsurish va ulardan foydalanish bo'yicha bilim berishdan iborat.

II. Asosiy nazary qism (ma'ruza mashg'ulothvari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

2-Semestr

I-mavzu. Ichki suv ta'minoti va kanalizatsiya tizimlarini loyihalash.
 Sovuq suv ta'minoti tiziminining tasniflari prinsipiyl sxemalari, asosiy elementlari, binoning ichki kanalizatsiya tizimining tasnifi, asosiy jihozlari, ularning ishlash printsiplari va loyihalash asoslari.

2-mavzu. Ichimlik suv ta'minotini loyihalash. Suv ta'minoti tarmoqlarini gidravlik hisobi.

Ichimlik suviga bo'lgan asosiy talablar va me'yorlar. Loyerhalash printsiplari. Shahar bosh rejas, ob'ektning bosh rejas. Suv ta'minoti tarmoqlarining gidravlik hisobi. Suv ta'minoti tarmoqlarini joylashtirish chuqurligini loyihalash. Loyerhalashni yuqori texnik va innovatsion texnologik talablarga javob berishini ta'minlash. Loyerhalashda asosiy kirish ma'lumotlari va ko'rsatgichlari.

3-mavzu. Yeng'inga qarshi qurilmalarini loyihalash.

Binoning ichki suv ta'minotining tuzilishi va ularning sxemalari. Binolardagi avtomatik va yarim avtomatik yeng'inga qarshi vodoprovodlar. Ularning ishlash printsiplari va loyihalash assoslari.

4-mavzu. Yeng'inga qarshi suv ta'minoti tizimlari.

Yong'inga qarshi suv tarmoqlarini zamonaliv uskunalar bilan jihozlash va loyihalashda texnik - iqtisodiy ko'sratgichlarini hisobga olish. Yangi loyihalangan qurilmalar ishlatalish. Drencher va sprinkler yong'inga qarshi avtomatik qurilmalar haqida ma'lumot.

5-mavzu. Tashqi suv ta'minotini va tashqi kanalizatsiya tizimlarini loyiqalash.

Suv bosim minorasini loyihalash. Tashqi suv ta'minoti loyihalash asoslari. Loyihalash printsiplari. Texnik - iqtisodiy ko'sratgichlarini hisobga olgan holda loyihalash. Kanalizatsiya tarmoqlarini loyihalashda tuproq sharoitini hisobga olish.

6-mavzu. Naporli kanalizatsiya tarmoqlarini loyihalash.

Nishablik orqali oquvchi kanalizatsiya tarmoqlarini loyihalash. Avariya halatida kanalizatsiya tarmoqlariga xizmat ko'rsatish. Avvaldan ishlayotgan oqova suv tarmoqlarini kengaytirish va qayta qurishning loyihalash asoslari. Suv bosim minorasini tashqi suv ta'minotiga ularash va suv sarfini uzgarishiga ta'sirini hisoblash.

7-Mavzu. Ichki issitish tizimini loyihalash.

Binolarning tizimining tasnifi va asosiy turlari. Issitish tizimidagi issiqlik tashuvchilar. Issitish tizimining asosiy elementlari. Issitish tizimiga bo'ladigan asosiy talablar.

8-mavzu. Issitish tizimi

Issitish tizimining tuzilishi va ularning sxemalari. Issitish tizimini to'g'ri loyihalash uchun ularga qo'yiladigan talablar. Issitish asboblari, asboblarga bo'ladigan talablar, issitish asboblarning turi va ularga qo'yiladigan talab.

9-mavzu. Yiriklashtirilgan ko'sratgichlar yordamida issiqlik yuklamalari aniqlash.

Xonadagi umumiy issiqlik yo'qolishini hisoblash. Issitish tizimini ekspluatasiya qilishni loyihalash. Suvli issitish tizimlarida ismasligini bartaraf etish. Issitish tizimlarini ishga tushirish, sozlash, sinash va ulami foydalanish.

10-mavzu. Tashqi to'siq konstruktivsiyalarini hisoblash.

To'siq konstruktivsiyalar orqali yo'qoladigan issiqlik; devor, zaminga to'shalgan pol va tom orqali issiqlik yo'qolishini hisoblash. Issiqlik yuklamalarining turlari.

11-mavzu. Issiqlik ta'minoti tizimlarini loyihalash.

Issiqlik ta'minoti tizimlariga iste'molchilarning ulanishini loyihapash. Xonadagi umumiy issiqlik yo'qolishini hisoblash. Mahalliy va markaziy issiqlik punktlari. Issiqlik punktlari uskunalarini loyihalash.

12-mavzu. Loyixanining rejasiga va aksonometrik chizmalar bilan ishlash(Auto CAD).
Issiqlik tarmog'ining gidravlik hisobi (Excel). Kengayuvchi idish hisobi. Issiqlik tarmoqlari sxemalari. Loyihaning plan va aksonometrik chizmalar bilan ishlash (Auto CAD). Issiqlik tarmoqlarini konstruktiv elementlari.

13-mavzu. Gaz ta'minoti tizimlarini loyihalash. Loyihaning rejasi va aksonometrik chizmalar bilan ishlash(Auto CAD).

Gaz ta'minoti tizimlariga iste'molchilarning ulanishini loyihapash. Xonadagi umumiy gaz sarfini hisoblash. Gaz tarmog'ining gidravlik hisobi (Excel). Gaz tarmoqlari sxemalari. Loyihaning plan va aksonometrik chizmalar bilan ishlash (Auto CAD).

14-mavzu. Ventilyatsiya tizimini loyihalash.

Ventilyatsiya tizimini tanlash. Xonadagi zararliliklar midorini aniqlash. Havo almashevini hisoblashning analistik usuli. Hisobiy davrlari tashqi, ichki, xonadan chiqayotgan va kirayotgan havo ko'sratgichlari almashunuvini hisoblash. Xonadagi zararliliklar miqdorini aniqlash. Ventilyatsiya kanalini aerodinamik hisoblash. Tarmoqlangan ventipyatsion tizimlarida havo harakathanshi natijasida boshim yo'qolishini hisoblash. Mexanik va tabiiy ventilyatsiya tizimlarini xisoblash asoslari

15-mavzu. Qurilish me'yordari va qoidalarini muhandislik kommunikatsiyalarini loyihalashda qo'llash.

Loyihalashda normativ hujjalilar. Umumiy davlat, tarmoq, territorial qurilish me'yordari va qoidalar. Shaharsozlik normalari va qoidalar. Davlat standartlari haqida tushuncha. Loyihalanish etaplarida QMQ, ShNQlariga riyoa qilish. Tarmoq loyihalash me'yordari. Territorial loyihalash me'yordari.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

2-Semestr

1. Bosh rejalar bilan ishlash.
2. Aksonometrik chizmalar bilan ishlash.
3. Suv sarfiga bog'liq ravishda suv tezligi, quvur diametri va bosim yopqolishini aniqlash.
4. Jadvvalni to'ldirish qoidalar.
5. Suv bosim minorasini tashqi suv ta'minotidaga suv sarfini uzgarishiga ta'sirini hisoblash.
6. Ichki kanalizatsiya tizimini loyihalash.
7. Yong'inga qarshi rezervuarlar hajmini aniqlash.
8. Tashqi suv ta'minotini loyihalashda rezervuarlarni hajmini aniqlash.
9. Nasolarning ishchi xarakteristikalarini aniqlash.
- 10.Ichki issiqlik ta'minoti tizimini loyihalash usullari.
- 11.Ventilyatsiya tizimini loyihalash usullari.
- 12.Devor orqali issiqlik yoqolishini hisoblash.
- 13.Pollardan issiqlik yoqolishini hisoblash.
- 14.Tomlardan issiqlik yoqolishini hisoblash.
- 15.Binoning to'siq konstruktivsiyalaridan issiqlik yoqolishini hisob-kitob jadvalini to'ldirish qoidalar.
- 16.Issiqlik tarmog'ining gidravlik hisobi.
- 17.Jadvvalni to'ldirish qoidalar.
- 18.Nomogrammadan foydalanimish.
- 19.Gaz tarmog'ining gidravlik hisobi.
- 20.Jadvvalni to'ldirish qoidalar.
- 21.Nomogrammadan foydalanimish.

22. Sanoat gaz ta'minoti tizimlarining qidravlik hisobi.
 23. Jadvalni to'ldirish qoidalarini.
 24. Nomiogrammadan foydalanimish.
 25. Ichki gaz ta'minoti tizimini loyihalash usullari.
 26. Suyultirilgan gaz ta'minoti tizimini loyihalash usullari.
 27. Jadvalni to'ldirish qoidalarini.
 28. Kengayuvchi idish hisobi.
 29. Ventilyatsiya tizimini loyihalash uchun tizimni tanlash.
 30. Xonadagi zararliklar miqdorini aniqlash.

Amaliy mashg'ulotlari mul'timedia qurulmalar bilan jijoqlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomnidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tlishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadiga muvofig.

Amaliy mashg'ulotlari tashkil etish bo'yicha kafedra professor - o'qituvchilarini tomnidan ko'rsatma va tavsiyalar, masalalar to'plami ishlab chiqiladi. Unda talabalarga asosiy ma'ruba mavzular bo'yicha amaliy masala va misollar echiish uslubi va mustaqil echiish uchun masalar keltiriladi.

"Muhandislik kommunikatsiyalarida zamonaviy loyiqalash" bo'yicha talabaning mustaqil ta'limi shu fanni o'rganish jarayonining tarkibi qismi bo'lib, uslubiy va axborot resurslari bilan to'la ta'minlangan.

Talabalar auditoriya mashg'ulotlarida professor-o'qituvchilarning ma'ruzasini tinglaydilar, misol va masalalar echadilar. Auditoriyadan tashqarisida talaba darslarga tayyorlanadi, adabiyottalmi konspekt qiladi, uy vazifa sifatida berilgan misol va masalalarini echadi. Bundan tashqari ayrim mavzularni kengroq or'ganish maqsadida qo'shimcha adabiyotlarni o'qib referatlardan tayyorlaydi hamda navzu bo'yicha testlar echadi. Mustaqil ta'lim natijalarini reyting tizimi asosida baholanadi.

Uyga berilgan vazifalarni bajarish, qo'shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni mustaqil o'rganish, kerakli ma'lumotlarni izlash va ularni topish yo'llarini aniqlash, internet tarmoqlaridan foydalaniib ma'lumotlarni o'qish va ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy to'garak doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalaridan foydalaniib ilmiy maqola va ma'ruzalar tayyorlash kabilar talabalarning darsda olgan bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil ta'limsiz o'quv faoliyatini rivojlantrirdi. Shuning uchun ham mustaqil ta'limsiz o'quv faoliyatini bo'lishi mumkin emas.

Uy vazifalarini tekshirish va baholash amally mashg'ulot olib boruvchi o'qituvchi tomnidan, konspektlarni va mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish va baholash esa ma'ruba darslarini olib boruvchi o'qituvchi tomnidan har darsda amalga oshiriladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ishlarni magistr tomnidan o'qituvchi rahbarligida bajariladi. Mustaqil ishlarni bajarishdan mafqad - magistri mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantrish, olgan nazariy bilimlarini qo'llashda amaliy ko'nkmalar hosil

qilish, bevosita qurilish konstruktsiyalar geometrik parametrlarini aniqlash, qurilish loyihalarni bajarishda geometrik usullarini qo'llash ko'nkmalarini hosil qilish.

Fan bo'yicha magistrantarga mustaqil ishl uchun 90 soat ajratilgan. Mustaqil ishlarni tashkil etishda quyidagi shakklardan foydalaniлади: ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida o'zlashtirish; amaliy mashg'ulotlar uchun topshirilgan, mavzuga doir masalalar, keys-stadi va o'quv loyixalarini amaliy anjumanlarga na'ruza tezislari va ilmiy maqolalarini tayyorlash.

Magistrantlarning mazkur fan bo'yicha mustaqil ishlini tashkil etish va uni nazorati NamMQJ rektori tomnidan tasdiqlangan "Talaba mustaqil ishlini tashkil etish, nazorat va baxoxlash to'grisidagi Nizom" i ga muvofiq fan bo'yicha mustaqil ishlni tashkil etish, nazorat qilish va baholash bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar asosida olib boriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Uy ichi sovuq suv ta'minoti tizimining loyihasini tahlil qilish va qayta loyihalash.
2. Uy ichi issiq suv ta'minoti tizimining loyihasini tahlil qilish va qayta loyihalash.
3. Uy ichi kanalizasiya tizimining loyihasini tahlil qilish va qayta loyihalash.
4. Uy ichi isitish tizimining loyihasini tahlil qilish va qayta loyihalash.
5. Uy ichi gaz ta'minoti tizimining loyihasini tahlil qilish va qayta loyihalash.
6. Uy ichi ventilyatsiya tizimining loyihasini tahlil qilish va qayta loyihalash.

Mustaqil ta'lim bo'yicha tavsياlar

- Mustaqil ta'lim bevosita talaba tomoni dan mustaqil ravishda o'zlashtiriladi.
- Darslik va o'quv qo'llammalar bo'yicha fan bo'blari va mavzularini o'rganish;
- Targatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- Mustaqil ta'lim bevosita talaba tomoni dan mustaqil ravishda o'zlashtiriladi;
- Masalalar to'rlamlaridan bo'blar bo'yicha kompleks masalalar yechish;
- Ma'lumotlar to'plamlaridan qo'shimcha ma'lumotlar olish;
- Qo'shimcha adabiyotlardan foydalaniш;

3

natijalar

Fan

V kompetentsnyalar)

- Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:
- muhandislik kommunikatsiya tizimlarining ilmiy-amaliy axamiyati;
- suv, issiq suv, oqova suvlarini oqizish, issikdik va gaz bilan ta'minlash tizimlarida qo'llanilayotgan zamona viy kurlmaJarni ishlash printsipi va ulami loyihalash;
- muhandislik kommunikatsiya tizimlari qurishda energiya tejamkor materiallar va uskulnarlardan foydalaniш;
- montaj ishlarni bajarish bilan bog'iq bo'lgan masalalarni qo'yish va ulami yechish usullari to'grisida **tasavvuraga bo'lishi;**
- muhandislik kommunikatsiya tizimlarda qo'llanilayotgan zamonaviy qurilmalarni ishlash printsipini;

4	<ul style="list-style-type: none"> tizimlarning gidravlik hisobi va gidravlik rejimining asoslarini <i>bilishi</i> <i>vauvardan foydalana olishi;</i> muhandsilik kommunikatsiya tizimlarining ilmiy-analiti ahaniyati; tizimlarni ishlashi, ularning printsiplari tadbiq etish sohalari bo'yicha <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;</i> loyihalashning stadiyalari, loyiha uchun zarur bo'ladigan birlamchi ma'lumotlar, loyiha stadiyalariga muvofik loyihaning tarkibiy qismari, loyiha stadiyasidan kelib chiqib, loyihaning har bir bo'lrimda bajariladigan ish turlarini aniqlash <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruxdarda ishlash; • takdimotlarni qilish; • individual loyihamlar; • jamoas bo'lub ishlash va himoya qilish uchun loyihamlar.
		<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va ushubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifा va topshiriqlarni bajarish, yakunly nazorat bo'yicha yozma ish yoki test savollarini topshirish.</p>
5		<p>Asosiy adabiyyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Яковлев С.В., Воронов Ю.Б. Водоотведение и очистка сточных вод. Учебник для вузов. Москва. асв. 2016 г. 704 стр 2. Atamov A.A. "Gaz ta'minoti tizimlari" fanidan darslik. Toshkent: 2021-375 b. 3. Rashidov Yu.K. «Issiqlik, gaz ta'minoti va ventilyatsiya» darslik, Toshkent. «Cho'lpom» 2010 y, 143 b. 4. Boboev S, Shukurov G, Ismanhodjaeva M «Istish» «Yangiasravodi» 2008 y, 298 b 5. Majidov N.N. "Issiqlik ta'minoti tizimlari" fanidan darslik. Toshkent: 2023-385 b. 6. У.Т.Зокиров, Э.С.Буриев. Сув тавминоти ва окова сувларни оқизиш ва тозалаш асослари. о'quv qo'llanna. «Cho'lpom» 2012 y, 167 b.
		<p>Qoshimcha adabiyyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони. ПФ – 158. “Ўзбекистон-2030” стратегияси тўгрисида Т., 2023 йил. 37-бет. 8. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб хайкимиз билан бирга курамиз. Т. Ўзбекистон. 2016 йил. 486-бет. 9. 2022-2026 йillarda Ўзбекистон Республикасининг ривожлантириш тарраккӣ стратегияси тўгрисида. Тошкент, 2022 йил. 10.Eckhard Warch, Hydrochemistry 2015, Walter de Gruyter Gmbh, Berlin. 11.Mackenzie L. Davis. Water and wastewater engineering: Design
6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Яковлев С.В., Воронов Ю.Б. Водоотведение и очистка сточных вод. Учебник для вузов. Москва. асв. 2016 г. 704 стр 2. Atamov A.A. "Gaz ta'minoti tizimlari" fanidan darslik. Toshkent: 2021-375 b. 3. Rashidov Yu.K. «Issiqlik, gaz ta'minoti va ventilyatsiya» darslik, Toshkent. «Cho'lpom» 2010 y, 143 b. 4. Boboev S, Shukurov G, Ismanhodjaeva M «Istish» «Yangiasravodi» 2008 y, 298 b 5. Majidov N.N. "Issiqlik ta'minoti tizimlari" fanidan darslik. Toshkent: 2023-385 b. 6. У.Т.Зокиров, Э.С.Буриев. Сув тавминоти ва окова сувларни оқизиш ва тозалаш асослари. о'quv qo'llanna. «Cho'lpom» 2012 y, 167 b. 	<p>Fan/modul uchun ma'sular:</p> <p>A. Atamov- NamMQI, Muhandislik kommunikatsiyalari qurilishi va montaj kafedrasи dotsenti.</p> <p>9 Taqribchilar:</p> <p>A. Alinazarov -NamMQI «Muhandislik kommunikatsiyalari qurilishi va montaj» kafedrasи professori. Sh. Juraev -NamMQI «Muhandislik kommunikatsiyalari qurilishi va montaj» kafedrasи mudiri, dotsent.</p>
7		
8		
9		

Principles and Practice// McGraw-Hill, New York, 2017.
12. A UN-Water Analytical Brief Planning Guidelines for Water Supply and Sewerage/ Queensland Water Supply Regulator, New York, 2015.
13. Sam Samra “Water supply and sewerage” Ind edition, USA, 2015.
14. КМК 2.04.05-97.* “Истигчи, вентиляция ва кондициялаш”, Ўзбекистон Республикаси давлат Архитектура ва курилиш кўмитаси, Ташкент, 2011 й.
15. ШНК 2.04.08-13. “Газ тавминоти” Ўзбекистон Республикаси давлат Архитектура ва курилиш кўмитаси, Ташкент, 2013 й.
16. КМК 2.01.01-97.* “Курилиш истиш техникиси”. Ўзбекистон Республикаси давлат Архитектура ва курилиш кўмитаси, Ташкент. 2011 й.
17. Оборудование для системы вентиляции воздуха. каталог. артика 2004.г., 379 с.
18. Кокорин О.Я. Отечественное оборудование для создания систем вентиляции и кондиционирования воздуха. М. “Веза” 2005 г., 97 с.
19. www.eov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portali
20. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumothari milliy bazasi
21. www.twirox.com - talabalar uchun sayt
22. www.taii.uz- Toshkent arxitektura - qurilish yuniversiteti sayti
7